

Рецензія

на статтю Ю. Ключівського «Партійний каламбур, або про українські політичні проекти у порівнянні з країнами Вишеградської групи»

Стаття присвячена порівняльному аналізу інституційного розвитку та фінансової прозорості політичних партій України й країн Вишеградської групи (Польща, Словаччина, Угорщина, Чехія). Автор ставить за мету виявити структурні дисфункції української партійної системи через призму членства, внутрішньої організації, фінансування та відкритості.

Тема є безумовно актуальною в контексті євроінтеграції України, реформ політичного фінансування, воєнного стану в Україні, дискусій про інституційну спроможність партій.

Актуальність роботи також обумовлена: надмірною кількістю зареєстрованих партій в Україні (340 станом на 2026 рік), домінуванням державного фінансування, слабкою інституціоналізацією членства, відсутністю прозорості щодо чисельності партій.

Робота поєднує: нормативний аналіз (статути партій), емпіричні дані (звіти НАЗК), елементи польового дослідження (запити до партій), компаративний аналіз V4.

Наукова новизна полягає у спробі поєднати правовий, фінансовий і організаційний аналіз; акценті на емпіричному показнику - ігноруванні партіями інформаційних запитів як маркері внутрішньої закритості; фокусі на реальній чисельності членства як індикаторі інституційності.

Методологія дослідження. Автор використовує: Порівняльно-правовий метод (аналіз законодавства V4 та статутів українських партій). Інституційний аналіз (дослідження структури органів партій, термінів повноважень). Контент-аналіз статутів (зокрема щодо: обов'язковості членських внесків, формування керівних органів, централізації повноважень). Емпіричний метод (надсилання інформаційних запитів партіям та депутатам).

Автор небуденно розглядає чотири парламентські партії: Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», Європейська солідарність, Голос, Слуга народу. Важливий висновок автора в тому, що українські партії не демонструють реальної масовості, не публікують даних про членство, не відповідають на інформаційні запити та фінансово залежать від бюджету.

Порівняльний аналіз країн V4. Польща - ключова партія: Prawo i Sprawiedliwość. Сильні сторони аналізу: наведено чисельність членства (~48 тис.); показано систему субсидій (83–97%); прозорість фінансової звітності, законодавчу

деталізацію обмежень. Словаччина - ключова партія: Smer-SD. Цінним є акцент на: високій частці бюджетного фінансування (до 96-97%); зменшенні членства після вимоги сплачувати внески; наявності спеціальної виборчої комісії з контролю. Угорщина - ключова партія: Fidesz - Угорський громадянський союз. Позитив: наведено конкретні цифри фінансової звітності; описано поєднання партійного та державного фінансування; згадано цифрову мобілізацію. Однак аналіз не враховує сучасних дискусій щодо ерозії демократичних стандартів в Угорщині. Чехія - ключова партія: ANO 2011. Сильна сторона: точна статистика щодо 73 партій і 142 рухів; пояснення відмінності «партія» vs «рух».

Основні наукові результати. В Україні відсутня культура відкритого обліку членства. Державне фінансування є домінуючим джерелом доходів. Українські партії мають вищий рівень персоналізації. В країнах V4 існує вищий рівень нормативної деталізації та звітності.

Отже, стаття є: актуальною, емпірично насиченою, методологічно цікавою. Водночас варто вказати на певні зауваження: відсутня чітка дослідницька гіпотеза, не окреслено методологічну рамку (теорія партійних систем, теорія інституціоналізації - Panebianco, Katz&Mair тощо), висновки часто носять нормативно-оцінний характер, присутні емоційні формулювання («прости нас Боже - партії», «бонзи») знижують академічність. Крім того, висновок автора про «невідомість членства» не враховує вітчизняної правової специфіки, бо в Україні не існує обов'язку публічного розкриття членських списків. Також порівняння є частково асиметричним (детальний фінансовий аналіз V4 та фрагментарні дані по Україні).

Але не дивлячись на вказані зауваження, робота має високий аналітичний рівень та може бути рекомендована до публікації після можливого наукового доопрацювання.

Ігор Тодоров,
професор кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій
Ужгородського національного університету

Е-пошта: ihor.todorov@gmail.com

Тел.: +380502785354